

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України
Економічний факультет
Кафедра фінансів**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання програми виробничої практики з фінансів підприємств
для студентів 3 курсу економічного факультету
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Київ - 2019

УДК:336.1

Викладена робоча програма та завдання проходження виробничої практики, наведено план і структуру звіту про її проходження.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри фінансів НУБіП України «11» березня 2019 р., протокол № 8.

Схвалено Вченою радою економічного факультету НУБіП України «14» травня 2019 р., протокол № 9.

Укладачі: к.е.н., доцент кафедри фінансів **Ю. В. Негода**,
к.е.н., доцент кафедри фінансів **Л. А. Олійник**

Рецензенти: зав. кафедри фінансів НУБіП України
д-р. екон. наук, професор **Н. М. Давиденко**
доцент кафедри банківської справи та страхування,
к.е.н., доцент **О.Б. Жарікова**

Навчальне видання
Методичні вказівки
до виконання програми виробничої практики
з фінансів підприємств
для студентів 3 курсу економічного факультету
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

Укладачі: Негода Юлія Володимирівна,
Олійник Лариса Анатоліївна

Зміст

Вступ	3
Загальні положення	4
Мета практики	5
Завдання і зміст практики	6
Зміст і структура звіту про виконання програми виробничої практики	7
Вимоги до виробничої практики студентів, що проходить за кордоном	13
Атестація за результатами проходження виробничої практики	15
Література	18
Додатки	19

Вступ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин в економіці України, зростає роль економічних, фінансових і кредитних факторів. Це об'єктивно вимагає підвищення рівня підготовки фінансистів у вищих навчальних закладах. У розв'язуванні цього завдання важливе місце займає виробнича практика студентів третього курсу економічного факультету спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування».

Практика студентів проводиться в приватних і державних аграрних підприємствах, переробних і обслуговуючих підприємствах АПК, фермерських господарствах, банківських установах тощо.

Студенти зобов'язані активно працювати над виконанням програми практики з метою закріплення набутих теоретичних знань у процесі навчання з економіки підприємства, фінансів.

Одночасно студенти повинні брати участь у проведенні аналізу господарської і фінансової діяльності, складанні фінансової і статистичної звітності та проведенні різних організаційних заходів.

Виконання програми та інших видів робіт повинно здійснюватися за календарним графіком при дотриманні правил внутрішнього розпорядку підприємства і техніки безпеки.

1. Загальні положення

Практика студентів економічного факультету спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» проводиться на 3 курсі протягом 6 тижнів у приватних і державних аграрних підприємствах, переробних і обслуговуючих підприємствах АПК, фермерських господарствах, банківських установах тощо.

Керівництво практики здійснюють викладачі кафедри фінансів і економіки підприємства. Згідно з наказом ректора НУБІП України, за кожним студентом закріплюються керівники, які контролюють прибуття студентів на місце практики надають консультації по питаннях програми, матеріалах науково-дослідницької роботи.

На підприємстві, яке є об'єктом практики, його керівником призначається керівник практики з числа, як правило, головних спеціалістів або менеджерів (головний економіст, головний бухгалтер і т.д.), а при наявності в штатному розписі економіста-фінансиста (менеджера з фінансів). Керівник від підприємства здійснює повсякденне керівництво практики, разом із студентом розробляє календарно-технічний план, контролює його виконання, перевіряє і підписує щоденник, надає допомогу студенту безпосередньо на робочому місці.

Проходження виробничої практики має бути відображено в щоденнику, який слід вести по такій формі (див. додаток Д).

Студент щоденно записує зміст і обсяг виконаної роботи, використані при цьому планові і фактичні документи, внесені пропозиції. Керівник практики від підприємства регулярно перевіряє і підписує щоденник. По закінченню практики керівник практики від підприємства дає оцінку проходження студентом виробничої практики, набутих ним знань, допомоги виробництву, рівня дисциплінованості, підписує щоденник і скріплює печаткою, надає характеристику.

Студенту – практиканту надається робоче місце і по можливості створюються нормальні побутові умови. В своїй роботі студент зобов'язаний

керуватися програмою практики, дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку і техніки безпеки. Студент-практикант має подавати посильну допомогу підприємству в проведенні фінансово-економічного аналізу, складанню планових фінансових документів, розробці і здійсненню організаційно-економічних заходів по поліпшенню господарської і фінансової діяльності.

2. Мета практики

- закріпити одержані теоретичні знання з фінансово-економічної роботи підприємства зокрема формуванню, розподілу, та використанню грошових надходжень і прибутку; фінансування і кредитування господарської діяльності та капітальних вкладень, складання фінансового плану;

- проходження виробничої практики з фінансів і економіки має замету сформуванню у майбутнього фінансиста уміння і навички, необхідні для фінансової і економічної роботи на підприємствах різних форм власності та господарювання агропромислового комплексу;

- вивчити економіку і фінанси підприємства в цілому відповідної форми власності;

- вивчити програмні тенденції в розвитку фінансової і економічної діяльності підприємства.

В період проходження виробничої практики забезпечити збір необхідних статистичних даних для опрацювання звіту про проходження практики.

3. Завдання і зміст практики

1. База практики – підприємства різних форм власності. Робочі місця – фінансовий відділ, бухгалтерія, плановий відділ.

Метою практики є закріплення одержаних теоретичних знань і набуття практичних навичок фінансової роботи на підприємствах різних форм власності, уміння критично оцінювати роботу підприємства та знаходити резерви підвищення ефективності виробництва, поліпшення фінансового стану підприємства.

Календарний графік проходження практики

Наведений календарний план (розділи звіту) передбачає розподіл навчального часу практичної підготовки студента між окремими темами робочої програми практики.

(Вказаний графік не враховує особливості конкретного підприємства. Тому на підставі наведеного календарного графіка науковий керівник спільно зі студентом розробляє індивідуальний календарний графік практики. Після складання індивідуальний графік практики студента узгоджується з керівником практики від організації).

№ з/п	Змістовні модулі практики	Кількість днів для виконання
1.	Характеристика підприємства (АТ, ТОВ і т.п.) і його фінансової служби	
2.	Характеристика капіталу підприємства	
3.	Виручка від реалізації продукції, їх структура	
4.	Затрати на виробництво і реалізацію продукції результати реалізації та джерела їх фінансування	
5.	Прибутки (збитки) підприємства	
6.	Оподаткування підприємств	
7.	Формування і використання обігових коштів підприємств	
8.	Безготівкові і готівкові грошові операції підприємств	
9.	Використання банківських кредитів на підприємстві	
10.	Інвестиційна діяльність підприємства	
11.	Аналіз фінансової діяльності підприємства	
	Всього:	

Програма практики

1. *Характеристика підприємства (АТ, ТОВ і т.п.) і його фінансової служби.* Організація фінансової роботи на підприємстві. Задачі та функції фінансової служби підприємства.

2. *Характеристика капіталу підприємства.* Власний капітал і джерела його формування. Позичковий капітал, форми його залучення і порядок використання. Емісія підприємством цінних паперів: види, категорії і форми випуску. Обсяги емісії цінних паперів. Умови їх обігу і погашення.

3. *Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємством, її структура і фінансування його господарської діяльності.* Методика розрахунку виручки від реалізації продукції. Розподіл і використання виручки від реалізації продукції.

4. *Затрати на виробництво і реалізацію продукції, результати реалізації по видах продукції та джерела їх фінансування.* Характеристика основних показників використання затрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг).

5. *Прибутки (збитки) підприємства.* Структура і динаміка прибутків (збитків) за останні 5 років. Рентабельність підприємства та розрахунок її показників. Методи планування прибутку підприємств. Збитки підприємства і джерела їх фінансування.

6. *Оподаткування доходів підприємств.* ПДВ, його розрахунок і порядок виплати. Акцизний збір. Податок на прибуток підприємства. Земельний податок і податок на майно (з власників транспортних засобів). Відрахування до державних цільових фондів. Порядок нарахування і виплати відрахувань і податків із доходів громадян. Місцеві податки і збори.

7. *Формування і використання обігових засобів підприємств.* Розрахунок потреби в обігових засобах. Методи регулювання обігових засобів. Джерела формування обігового капіталу. Ефективність використання обігових фондів.

8. *Безготівкові і готівкові грошові операції підприємств.* Характеристика системи безготівкових операцій. Черговість платежів і платіжна дисципліна. Розрахункові документи і їх використання. Вексельні розрахунки. Касовий план підприємства. Порядок одержання і видачі готівки.

9. *Використання банківських кредитів на підприємстві.* Характеристика банківських кредитів, які використовуються на підприємстві. Кредитний договір, його зміст і порядок оформлення.

10. *Інвестиційна діяльність підприємства.* Джерела і методи інвестування, які використовуються на підприємстві. Лізингові операції та організація їх виконання. Податкове регулювання інвестицій. Фінансові аспекти бізнес-планування.

11. *Аналіз фінансової діяльності підприємства.* Аналіз активу і пасиву підприємства. Аналіз структури майна і джерел його фінансування. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз ліквідності балансу. Аналіз прибутку, рентабельності та інвестиційної діяльності.

12. *Перелік основних додатків.*(див. додаток В)

2. База практики – банківські установи. Робочі місця – структурні підрозділи комерційних банків.

Основна мета даного виду практики – ознайомлення з нормативною базою, володіння регламентуючими документами, які дані відділи використовують у своїй роботі; знання операцій, роботи, яку виконує структурний підрозділ; ознайомлення з функціональними обов'язками працівників; вміння заповнювати документи і реєстри.

Заповнені документи підшиваються в окрему папку як додатки до кожної конкретної теми, перелік і послідовність яких приведений у тематичному плані.

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Змістовні модулі практики	Кількість днів для виконання
1.	Характеристика комерційного банку (КБ) і його структури. Класифікація банківських операцій.	
2.	Організація касового обслуговування клієнтів	
3.	Операції комерційних банків із обслуговування платіжного обороту	
4.	Організація проведення операцій КБ із залучення коштів	
5.	Робота КБ по залученню коштів населення	
6.	Проведення валютних операцій	
7.	Управління пасивними операціями банку	
8.	Операції КБ із запозичення та використання коштів	
9.	Робота КБ з цінними паперами	
10.	Кредитна політика КБ	
11.	Аналіз діяльності КБ, дотримання обов'язкових нормативів і оціночних показників	
12.	Організація внутрішніх банківських операцій	
	Всього:	

Програма практики

1. *Характеристика комерційного банку (КБ) і його структури.* Задачі і функції підрозділів банку (відділів кредиту, цінних паперів, довірчих операцій та ін.). Класифікація банківських операцій.

2. *Організація касового обслуговування клієнтів.* Емісійні касові операції КБ. Організація перерахунку готівки. Контроль за порядком ведення касових операцій. Приходні і видаткові касові операції. Порядок встановлення ліміту готівки в касі.

3. *Операції комерційних банків із обслуговування платіжного обороту.* Характеристика форм платіжного обороту та їх трансформування. Організація проведення безготівкових розрахунків КБ. Форми безготівкових розрахунків та їх використання. Вимоги щодо оформлення розрахункових документів.

4. *Організація проведення операцій КБ із залучення коштів.* Депозитні операції банків, їх класифікація. Депозитна політика КБ. Відкриття і ведення

поточних рахунків суб'єктів господарювання. Депозитні рахунки юридичних осіб.

5. *Робота КБ по залученню коштів населення.* Види вкладів. Особливості нарахування відсотків за вкладами громадян.

6. *Проведення валютних операцій.* Форми розрахунку за валютними операціями. Придбання валюти на валютній біржі за замовлення клієнта. Розміщення валютних кредитних ресурсів. Видача кредитів в іноземній валюті.

7. *Управління пасивними операціями банку.* Формування ресурсного портфеля КБ. Визначення вартості кредитних ресурсів. Ефективність використання кредитних ресурсів.

8. *Операції КБ із запозичення та використання коштів.* Порядок відкриття кореспондентських рахунків. Розрахунки КБ платіжними картками. Відкриття картрахунків. Міжбанківський кредит як джерело запозичення банками коштів. Ринок міжбанківських кредитів та його структура. Способи розміщення грошових ресурсів на ринку міжбанківських кредитів.

9. *Робота КБ з цінними паперами.* Придбання пакета цінних паперів за рахунок власних коштів банку. Посередницька діяльність КБ з придбання та продажу цінних паперів на замовлення юридичних та фізичних осіб.

10. *Кредитна політика КБ.* Порядок оформлення кредиту. Види кредитів. Структура кредитного портфеля. Аналіз балансу підприємства-позичальника. Організація контролю за цільовим використанням кредиту. Перевірка стану дебіторсько-кредиторської заборгованості. Формування обов'язкових резервів КБ для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями.

11. *Аналіз діяльності КБ, дотримання обов'язкових нормативів і оціночних показників.* Прибуток КБ та його розподіл. Формування і використання фондів банку. Складання кошторису доходів і видатків. Організація виконання кредитно-ресурсного плану.

12. *Організація внутрішніх банківських операцій.* Платні послуги клієнтам. Вплив ринку банківських послуг на вартість послуг. Встановлення тарифів на платні послуги. Взаємовідносини банку з бюджетом. Види відрахувань до бюджету.

13. *Перелік основних додатків.*(див. додаток Г)

4. Зміст і структура звіту про виконання програми виробничої практики

Результати проходження виробничої практики студент оформляє у формі звіту, який є основним документом, що свідчить про виконання програми. Зміст звіту має відображати рівень знань і умінь студента, набутих навиків у вирішенні питань, визначених метою та завданням практики. Належна увага має приділятися не лише позитивним результатам діяльності підприємства, а і на недоліках та цілях їх усунення.

Порядок викладу матеріалу у звіті повинен мати таку послідовність і розрахунки за три останні роки:

Вступ

Розділ 1. Виробничо-економічні умови підприємства і ефективність їх використання.

1.1. Природні умови і організаційна структура. (Охарактеризувати статус підприємства, його внутрішню організаційну структуру, характер господарської діяльності; ознайомитися з розподілом обов'язків, посадовими характеристиками працівників фінансових відділів, наявними інструктивними, нормативними та методичними матеріалами, які визначають і регламентують фінансову діяльність підприємства.)

1.2. Забезпеченість виробничими ресурсами і ефективність їх використання. Спеціалізація підприємства.(див. додаток Б, табл. 1-5)

Розділ 2. Організація фінансів підприємства.

- 2.1. Характеристика капіталу підприємства. (див. додаток Б, табл. 6)
- 2.2. Виручка від реалізації продукції, її структура
- 2.3. Затрати на виробництво і реалізацію продукції, результати їх реалізації та джерела їх фінансування.
- 2.4 Прибутки (збитки) підприємства. (див. додаток Б, табл. 7)
- 2.5. Оподаткування підприємства.
- 2.6. Формування і використання обігових коштів підприємства.
- 2.7. Безготівкові і готівкові грошові операції підприємства.
- 2.8. Використання банківських кредитів на підприємстві.
- 2.9. Інвестиційна діяльність підприємства.
- 2.10. Аналіз фінансової діяльності підприємства.
- 2.11. Оцінка фінансового стану підприємства. (див. дод. Б, табл. 8-12)

Розділ 3. Шляхи удосконалення організації фінансів та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства.

- 3.1. Пропозиції щодо покращення використання основних та оборотних коштів підприємства.
- 3.2. Пропозиції щодо покращення економічних та фінансових показників діяльності підприємства (собівартість, ціни, рентабельність).

Висновки і пропозиції.

Список використаної літератури.

Додатки.

Виклад матеріалу звіту повинен ілюструвати таблицями (за 3 роки) і схемами. Загальний обсяг звіту приблизно 50-60 сторінок друкованого тексту.

У «Висновках і пропозиціях» коротко (3-4) сторінки викладаються основні результати аналізу господарської та фінансової діяльності підприємства.

5. Вимоги до виробничої практики студентів, що проходить за кордоном

Практика за кордоном здійснюється відповідно до Положення про проведення практики студентів аграрних вищих навчальних закладів України за кордоном затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України від 15 червня 2005 р. № 264 та Положення про академічну мобільність.

База практики – базою практики студентів за кордоном є сучасні організації (фірми, компанії, установи, підприємства, у т.ч. ВНЗ) певної сфери (виду) економічної діяльності у провідних країнах світу з якими НУБіП України має договори про співпрацю.

Метою практики є поглиблення теоретичних знань та отримання практичного досвіду, розвиток підприємницьких та управлінських вмінь, встановлення ділових міжнародних контактів в аграрному секторі.

Календарний графік проходження практики

Наведений календарний план (розділи звіту) передбачає розподіл навчального часу практичної підготовки студента між окремими темами робочої програми практики.

(Вказаний графік не враховує особливості конкретного підприємства. Тому на підставі наведеного календарного графіка науковий керівник спільно зі студентом розробляє індивідуальний календарний графік практики. Після складання індивідуальний графік практики студента узгоджується з керівником практики від організації).

№ з/п	Змістовні модулі практики	Кількість днів для виконання
	Характеристика макроекономічних показників країни в якій проходить практика	
	Характеристика сільського господарства країни в якій проходить практика та галузі-спеціалізації підприємства	
	Вивчити структуру та організацію підприємства	
	Характеристика капіталу підприємства	
	Виручка від реалізації продукції, їх структура	
	Затрати на виробництво і реалізацію продукції	

	результати реалізації та джерела їх фінансування	
	Прибутки (збитки) підприємства	
	Оподаткування підприємств	
	Формування і використання обігових коштів підприємств	
	Грошові операції підприємств	
	Використання банківських кредитів на підприємстві	
	Інвестиційна діяльність підприємства	
	Аналіз фінансової діяльності підприємства	
	Всього (згідно договору про практику)	

Програма практики

1. *Характеристика макроекономічних показників країни-перебування.*
Охарактеризувати фінансово-економічну ситуацію країни та її основні макроекономічні показники за останні 3 роки.
2. *Характеристика сільського господарства країни-перебування.*
Дослідити стан аграрної галузі в країни-перебування за останні 3 роки та охарактеризувати галузь, де проходить практика (свинарство, молочне скотарство, м'ясне скотарство, вівчарство).
3. *Вивчити структуру та організацію підприємства в країни-перебування.* Організація фінансової роботи на підприємстві. Задачі та функції фінансової служби підприємства.
4. *Характеристика капіталу підприємства.* Власний капітал і джерела його формування. Позичковий капітал, форми його залучення і порядок використання.
5. *Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємством, її структура і фінансування його господарської діяльності.* Методика розрахунку виручки від реалізації продукції. Розподіл і використання виручки від реалізації продукції.
6. *Затрати на виробництво і реалізацію продукції, результати реалізації по видах продукції та джерела їх фінансування.* Характеристика основних показників використання затрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг).

7. *Прибутки (збитки) підприємства.* Структура і динаміка прибутків (збитків) за останні 3 років. Рентабельність підприємства та розрахунок її показників. Методи планування прибутку підприємств. Збитки підприємства і джерела їх фінансування.

8. *Оподаткування підприємства.* Охарактеризувати основні податки які сплачуються с/г підприємством.

9. *Формування і використання обігових засобів підприємств.* Розрахунок потреби в обігових засобах. Методи регулювання обігових засобів. Джерела формування обігового капіталу. Ефективність використання обігових фондів.

10. *Безготівкові і готівкові грошові операції підприємств.* Характеристика системи безготівкових операцій. Черговість платежів і платіжна дисципліна. Розрахункові документи і їх використання. Порядок одержання і видачі готівки.

11. *Використання банківських кредитів на підприємстві.* Характеристика банківських кредитів, які використовуються на підприємстві. Кредитний договір, його зміст і порядок оформлення.

12. *Інвестиційна діяльність підприємства.* Джерела і методи інвестування, які використовуються на підприємстві. Податкове регулювання інвестицій. Фінансові аспекти бізнес-планування.

13. *Аналіз фінансової діяльності підприємства.* Аналіз активу і пасиву підприємства. Аналіз структури майна і джерел його фінансування. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз ліквідності балансу. Аналіз прибутку, рентабельності та інвестиційної діяльності.

14. Додатки.

6. Атестація за результатами проходження виробничої практики.

Звіт складаються студентом в період проходження практики і після її закінчення підписується керівником підприємства і завіряється печаткою. Таким чином завіряється і щоденник. Керівником підприємства студенту

видається характеристика, в якій відмічається сумлінність до виконання програми практики, рівень професійної майстерності, допомога підприємству у вирішенні виробничих питань та ін.

Після повернення з практики на навчання студент протягом 1 тижня здає звіт про виробничу практику разом із щоденником і характеристикою на відповідну кафедру для перевірки керівником практики від університету. При наявності позитивного висновку керівника звіт захищається студентом в організованій деканатом комісії, яка складається з викладачів кафедри фінансів і економіки. Результати проходження практики і захисту звіту оцінюються по 5 бальній системі.

Оцінка «відмінно». Виставляється за якісно складений звіт: повністю розкритий зміст проходження практики за всіма розділами, що передбачені програмою. Наявність відмінної оцінки за звіт керівника практики від підприємства. Студент має щоденник з відмітками керівника практики від підприємства, характеристику про роботу на базі практики з оцінкою «відмінно», дає чіткі і повні відповіді на запитання членів комісії під час захисту звіту з практики.

Оцінка «добре». Виставляється у тому разі, коли у звіті з практики не розглянуті окремі питання, визначені програмою практики (не більше двох) , допущені помилки при письмовому викладенні у звіті зібраного матеріалу, які мають другорядний характер і дають змогу в цілому визнати відповідний рівень знань студента на підставі його доповіді під час захисту звіту, або коли допущені незначні помилки у відповідях на запитання під час захисту звіту, виконане індивідуальне завдання, наявність позитивної оцінки за звіт керівника практики від підприємства. Студент має щоденник з відміткою керівника практики від підприємства, характеристику з підписом керівника бази практики з позитивною оцінкою.

Оцінка «задовільно». У звіті питання, передбачені тематичним планом розкриті поверхово, за окремими розділами відсутній аналіз показників, що характеризують господарську діяльність підприємства – бази

практики. Студент має щоденник з відмітками керівника практики від підприємства, характеристику з підписом керівника підприємства з оцінкою «задовільно», під час захисту звіту з практики на запитання членів комісії дає поверхові відповіді.

Оцінка «незадовільно». Виставляється за невиконання програми практики: частковий розгляд питань, передбачених тематичним планом проходження практики, звіт має незадовільну оцінку керівника практики від підприємства щодо проходження практики студентом, негативну характеристику. Відповіді на запитання членів комісії під час захисту звіту з практики нечіткі і неповні.

У випадку не пред'явлення студентом щоденника про практику, характеристики, звіту або одержання незадовільної оцінки за результатами практики студент направляється на повторне проходження практики або вирішується питання про перебування студента в університеті.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України // Закони України: В 12 т. - Т. 10. – С. 5 – 40. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

Підручники (посібники)

1. Азаренкова Г.М. та ін. Фінанси підприємств: Навч. посібник для самост. вивчення дисципліни. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008. – 287 с.
2. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування. Навч. посібник. - Львів: Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.
3. Вексельний обіг в Україні: Законодавство, коментарі, роз'яснення, практика судів, зразки документів / Упоряд., коментарі О.М. Єфімова. – 2003. – (Сер. «Юридична бібліотека»).
4. Гриб С.В. Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах: Посібник. – К.: Знання, 2011. – 639 с
5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник / О.О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук / К.: ЦУЛ, 2013. – 504 с.
6. Олійник Л.А., Негода Ю.В. Фінанси підприємств. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» за спеціальністю 6.030509 «Облік і аудит»// Київ, ТОВ „Аграр Медіа Груп”- 2013, - 138 с.
7. Подік С.М. Банки і банківська діяльність: навч.-метод. посіб. – К.: ФАДА, ЛТД, 2008. – 250 с.
8. Подік С.М. Кредитна політика комерційного банку: Теорія і практика: [Навч. посіб.]. – К.: ФАДА, ЛТД, 2009. – 254 с.
9. Паранчук С.В. Оподаткування нерухомого майна: новації податкового кодексу України / С.В. Паранчук // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів: Львівський національний університет ім. Ів.Франка, 2012. – Вип. 26. Частина 2 – С.79 – 82.
10. Паранчук С.В. Вплив фіскальної політики на стан оборотного капіталу у корпоративному секторі / С.В. Паранчук, О.М Чубка // Бізнес Інформ. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2014. - №2 – С. 11-15.
11. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004.
12. Титарчук І. М., Негода Ю. В. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. – К.: НУБіП України, 2017. – 308 с.

13. Титарчук І. М., Негода Ю. В. Бюджетна система: навч. посіб. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 300, с.

14. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посіб. / За ред. В. І. Оспіщева. – К.: Знання, 2010. – 567 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

2. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.

3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. Офіційний веб-сайт Державної фінансової інспекції України. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.

5. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

6. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/>.

7. Офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua>.

8. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.

9. Офіційний веб-сайт Міністерства інфраструктури України. – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/>.

10. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

11. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.

12. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>.

13. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>.

14. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

15. Офіційний веб-сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/index>.

16. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої ради України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Титульний листок звіту про виробничу практику
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Економічний факультет

Звіт

про проходження виробничої практики

Студента _____ курсу _____ групи

За період з _____ по _____ 2019 р.

Місце проходження практики _____

_____
ПІБ студента _____

Керівник практики:

Від підприємства _____

_____
Від університету _____

2019 р.

Форми обов'язкових таблиць

Таблиця 1

Склад і структура сільськогосподарських угідь господарства

Угіддя	2016		2018		2018 у % до 2016 рр
	га	%	га	%	
Всього с.-г. угідь, га					
У тому числі:					
рілля					
сіножаті					
пасовища					
багаторічні насадження					

Таблиця 2

Трудові ресурси господарства та їх використання

Показник	2016	2017	2018	2018 у % до 2016 рр
Середньорічна чисельність працівників, осіб				
У тому числі: рослинництва				
тваринництва				
Відпрацьовано у с.-г. виробництві всього, тис. люд.- год.				
У тому числі: рослинництва				
тваринництва				
Відпрацьовано одним працівником за рік, люд.-год.				
У тому числі: рослинництва				
тваринництва				
Коефіцієнт використання трудових ресурсів, всього				
У тому числі: рослинництва				
тваринництва				

Таблиця 5

Результати господарської діяльності підприємства

Показник	2016	2017	2018	2018 у % до 2016 рр
Вартість валової продукції, грн.				
на 1 га с.-г. угідь				
на 1 середньорічного працівника				
на 1 грн. виробничих витрат				
Операційний прибуток, грн.				
на 1 га с.-г. угідь				
на 1 середньорічного працівника				
Рівень рентабельності підприємства, %				
У тому числі: рослинництва				
тваринництва				

Таблиця 6

Оцінка власного капіталу підприємства

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
Зареєстрований пайовий капітал				
Додатковий капітал				
Резервний капітал				
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)				
Неоплачений капітал				
Вилучений капітал				
Всього				

Таблиця 7

Аналіз структури прибутку підприємства

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
Фінансовий результат від операційної діяльності				
Дохід (втрати) від участі в капіталі				
Інші фінансові доходи (витрати)				
Інші доходи (витрати)				
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування				

Таблиця 8

Показники оцінки стану основних засобів

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
частка основних засобів в активах підприємства, відсотків				
частка активної частини основних засобів, відсотків				
коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків				
коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, відсотків				
коефіцієнт поновлення, відсотків				
коефіцієнт вибуття, відсотків				
співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів підприємства станом на кінець року, відсотків				
ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, відсотків				
питома вага повністю зношених основних засобів, відсотків				

Таблиця 9

Показники оцінки ліквідності

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
маневреність власних оборотних засобів				
коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності				
коефіцієнт покриття - Кп				
коефіцієнт швидкої ліквідності				
коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)				
величина власних оборотних коштів				
частка оборотних коштів в активах, відсотків				
частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків				
частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків				
частка запасів у оборотних активах, відсотків				
частка власних оборотних коштів у				

покритті запасів				
коефіцієнт покриття запасів				

Таблиця 10

Показники оцінки фінансової стійкості

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
коефіцієнт фінансової автономії				
коефіцієнт фінансової залежності				
коефіцієнт фінансової стабільності				
коефіцієнт маневреності власного капіталу				
коефіцієнт концентрації позикового капіталу				
коефіцієнт структури довгострокових вкладень				
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				
коефіцієнт фінансового левериджу				
коефіцієнт структури позикового капіталу				
коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів				
показник фінансового левериджу				
коефіцієнт забезпечення власними засобами				
продуктивність праці, тис. гривень/ особу				
фондовіддача, гривень / гривень				
оборотність коштів у розрахунках (ОКРО), оборотів				
час обороту коштів у розрахунках (ЧОКР), днів				
оборотність запасів, оборотів (ОЗО)				
час обороту запасів (ЧОЗ), днів				
час обороту кредиторської заборгованості (ЧОКЗ), днів				
тривалість операційного циклу (ТОЦ), днів				
тривалість фінансового циклу, днів				
коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості				
оборотність власного капіталу, оборотів				
оборотність сукупного капіталу, оборотів				
коефіцієнт стійкості економічного росту				

поточна платоспроможність				
коефіцієнт Бівера				

Таблиця 11

Оцінка рентабельності

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
рентабельність продукції, відсотків				
рентабельність діяльності, відсотків				
рентабельність активів, відсотків				
рентабельність сукупного капіталу, відсотків				
рентабельність власного капіталу, відсотків				
рентабельність основної діяльності				
рентабельність основного капіталу				
рентабельність перманентного капіталу				
період окупності власного капіталу				

Таблиця 12

Показники ділової активності

Показники	Роки			+/-
	2016	2017	2018	
коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації капіталу, ресурсовіддача)				
коефіцієнт оборотності власного капіталу				
коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості				
коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості				
коефіцієнт оборотності матеріально - виробничих запасів				
тривалість обороту активів в днях				
тривалість обороту власного капіталу в днях				
тривалість обороту дебіторської заборгованості в днях				
тривалість обороту кредиторської заборгованості в днях				
тривалість обороту матеріально - виробничих запасів в днях				
тривалість операційного циклу в днях				
тривалість фінансового циклу в днях				

Додаток В

Перелік основних додатків

1. Організаційна структура підприємства (схема), фінансового відділу (схема).
2. Штатний розпис підприємства.
3. Структура грошових надходжень на поточний рахунок підприємства і в касу підприємства.
4. Рецепт-розрахунок за видами продукції.
5. Бізнес план (при наявності).
6. Перелік податків і зборів, які сплачує підприємство до бюджету та позабюджетних фондів.
7. Місцеві податки та збори, якими оподатковується підприємство, їх розрахунок.
8. Заповнена форма декларації з податку на додану вартість.
9. Заповнений розрахунок акцизного збору.
10. Заповнена декларація про податок на прибуток підприємства.
11. Заповнена форма розрахунку єдиного податку.
12. Кредитний договір, графік погашення кредиту.
13. Форми фінансової звітності підприємства (5 форм).
14. Звіт про дебіторську і кредиторську заборгованість.
15. Грошовий чек.
16. Платіжне доручення.
17. Прибутковий і видатковий касовий ордер.
18. Розрахункові відносини з постачальниками (журнал-ордер №3).
19. Надходження виручки від реалізації (схема).
20. Статут підприємства
21. Записка-розрахунок діяльності підприємства за 2 останні роки.
22. Звіт про обсяги виробництва.
23. Калькуляція декількох видів продукції підприємства, кошторис витрат.
24. До звіту додаються річні звіти за 3 роки.

Додаток Г

Перелік основних додатків

1. Організаційна структура комерційного банку (схема).
2. Законодавче та нормативне забезпечення прав, виконання завдань і функцій комерційного банку (таблиця).
3. Види депозитних операцій банку (схема).
4. Порядок оформлення кредитів.
5. Структура кредитів за термінами їх надання, характером забезпечення та повернення (схема).
6. Порядок нарахування процентів за користування кредитом.
7. Структура доходів і видатків банку.
8. Готівковий оборот банку.
9. Види платних послуг клієнтам (схема).

10. Співвідношення власних і залучених коштів банку.
11. Перелік документів, які необхідно подати комерційному банку до Національного банку України для отримання ліцензії на здійснення відповідного виду професійної діяльності (за кожним видом діяльності окремо).
12. Форми фінансової звітності банку.
13. Перелік документів, які необхідно подати до Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку для реєстрації випуску цінних паперів.
14. Форми акта перевірки діяльності комерційного банку.
15. До звіту додаються річні звіти за 3 роки.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет ЕКОНОМІЧНИЙ

Кафедра ФІНАНСІВ

Освітньо-кваліфікаційний рівень БАКАЛАВР

Спеціальність 072 ФІНАНСИ БАНКІВСЬКА СПРАВА І СТРАХУВАННЯ

_____ курс, група _____

2019

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу.

Печатка
підприємства, організації, установи „___” _____ 2019 року

_____
(підпис)   _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи.

Печатка
підприємства, організації, установи “___” _____ 2019 року

_____
(підпис)   _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

Висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики

Дата складання заліку „_____” _____ 2019 року

Оцінка:

за національною шкалою _____

(літерами)

кількість балів _____

(цифрами і літерами)

Керівник практики від вищого навчального закладу

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)